

Cserba Júlia

Druidák és angyalok a szántóföldön

Espace d'Art Contemporain, Rouillé

2000. február 4–2001. február 10.

Párizstól több mint háromezrész, a legközelebbi kisvárostól negyven, de a szomszédos falutól is jó néhány kilométernyi távolságban, a szántóföldek közepén található egy mezőgazdasági gimnázium, a Lycée Agricole Xavier Bernard. Ebben még semmi furcsa nincs, hiszen hol is lehetne ideálisabb körülményeket biztosítani az agrárismeretek gyakorlati elsajátításához, mint épp a helyszínen. Az azonban már meglepő, hogy itt található a négy megyét magába foglaló Poitou-Charentes tartomány egyik legjelentősebb és legdinamikusabban működő kortárs művészeti központja, az *Espace d'Art Contemporain*, ahol olyan kiállításokat rendeznek, amelyek megtekintésére távolról is odalátogatnak, amelyekről újságcikkek jelennek meg országos lapokban, és amelyeket az állami és magán televíziós csatornák egyaránt érdemesnek tartanak bemutatni.

A *Rur'Art* vidéki kulturális szervezetnek több éves sikeres tevékenysége eredményeképpen, 1995-ben nyílt lehetősége egy állandó kiállítóhely megteremtésére. Az *Espace d'Art Contemporain*, a mezőgazdasági gimnázium falai között a jelszóval kezdte meg munkáját, hogy az *agriculture, c'est aussi la culture*, és ezzel azt a meggyőződésüket fogalmazták meg, hogy a mezőgazdasági munkának, a vidéki környezetnek éppúgy tartozéka lehet a kultúra, mint a városi életformának; az erre irányuló igényt nem a környezet, hanem a benne élő emberek határozzák meg, csak a feltételeket kell megteremteni hozzá. A gimnázium, amellyel, hogy otthont ad a képzőművészeti központnak, oktatási programjába beépítette a „kultúra” tantárgyat is, amelynek keretében a diákok a videó, a film, a színház, a tánc és a képzőművészet kortárs alkotásaival ismerkednek meg.

A képzőművészeti központ a kiállítóterem mellett egy műteremmel, a művek őrzésére szolgáló raktárral és a kiadványait árusító könyvesbolttal rendelkezik. A műterem kettős célt szolgál. Egyrészt itt dolgozhat az a mindenkori művész, aki meghívásra egy évet tölt el az iskolában, másrészt ez az a hely, ahol a diákok, a művész irányításával, maguk is részt vehetnek az alkotómunkában. A tanévek végén sorra kerülő tárlatok mellett, ahol a vendégművész és a diákok mutatják be az év során készült műveiket, most került sor a harmadik nagyszabású, országos érdeklődésre hivatott kiállításra. Az elsőt az érzékszervekhez kapcsolódó műveket, többek között *Spoerri, Erro, Ben, Robuchon* és *Castelbajac* munkáit mutatták be. A következői, 1997-ben, két művész, a szenegáli *Ousmane Sow* és az amerikai *Charles Simonde* alkotásai szerepeltek. Érdemes megjegyezni, hogy az akkor még Franciaországban alig ismert *Ousmane Sow*nak két évvel később, a párizsi Pont des Arts-on, a Művészetek hídján kiállított hatvan szobrát érdeklődők tízezrei keresték fel.

Most látható, harmadik nagyszabású vállalkozásuk, *Messageurs de la terre (A Föld hírvivői)* című kiállítás, ezen huszonöt, ázsiai, európai, amerikai, afrikai és óceániai alkotó vesz részt. A tárlat egyik fő célja ugyanis az, hogy megismertesse, mi foglalkoztatja napjainkban a Föld különböző pontján – és gyakran nem szülőhazájukban – élő művészeket. A holland *René Frese* jelenleg Haïtin, a Vietnámban született *Monique Le Houelleur* Elefántcsontparton, a szintén vietnami *Tan Truong* Párizsban, a lengyel származású *Frans Krajcberg* Brazíliában él, a Réunion-szigeti *Jack Beng Thi* pedig gyakran változtatja tartózkodási helyét, és azt vallja: *Ott vagyok otthon, ahol a testem van*. Az ő műveik jól tükrözik a magukkal hozott és az újonnan megismert kultúra kölcsönhatását, miközben azt is bizonyítják, hogy a nyitottság nem a nemzeti identitás elvesztéséhez, hanem egyetemes kultúránk gazdagodásához vezet.

Természetesen valamennyi résztvevő bemutatására e helyen nincs mód, de hogy érzékelhető legyen a rendezők koncepciójának sikeres megvalósítása, néhányukról érdemes bővebben szólni.

Az ötvenöt éves francia *François Davin* Párizsban született, de jelenleg egy hetven lakosú kis francia faluban él. Munkáit mindig egy adott helyhez igazodva készíti, a helyszín nála a mű része. Egyik alkotása, hatalmas kövekből készül többalakos emlékműve Verdun határában, egy búzatábla közepén áll. Ezúttal a kiállító-helyiséget foglalta munkájába: egy termőfölddel a költött lőszeres ládából és a körésszört földből harminc fehér figura feltartott karokkal igyekszik kitörni a föld mélyéből. Mint ahogy a cím, *Et exspecto resurrectionem mortuorum...* is jelzi, sírjukból feltámadó embereket látunk magunk előtt. Davin művészete nem kötődik sem stílushoz, sem anyaghoz, sem technikához, és művei többnyire nem rendelkeznek állandó formával sem. A most bemutatott alkotás elemei is helyet, pozíciót változtathatnak, és a mű annak a sorozatnak a része, amelynek keretében Davin négyszáz, a mostaniakhoz hasonló figurát „mozgatott” egy erdőben. Az apró emberkéik mindennap más helyet foglaltak el: hol egy tűzrakóhely köré gyűltek, hol egy tisztáson szóródtak szét, hol pedig a fák között bujkáltak. A „miért”-re a művész azt válaszolja: *a magam és mások öröme*. François Davin hisz a feltámadásban, és hisz az életben is, de mint vallja, *művészet nélkül nincs élet*.

Frans Krajcberg

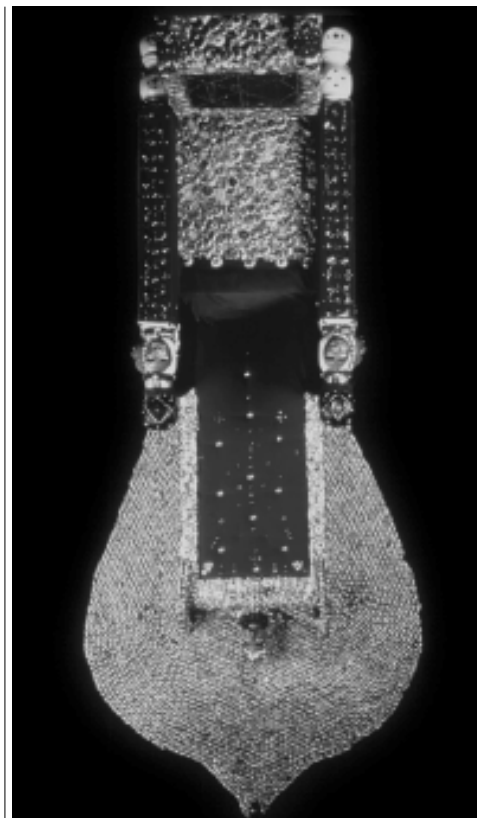
A fa, 1991, fa, 27×110×110 cm

A szintén francia *Jean-Michel Solvès* kor és arc nélküli, színezett betonból készült antropomorf oszlopai az *Emlékezet-sorozat* darabjai. A különböző magasságú, ég felé ágaskodó *Druidák* az emlékezet őrzői. Mint ahogy a kelta papok is egyszerre voltak a vallás követei és a földi tudás átadói, úgy a művész is, miközben a láthatatlan világ titkait kutatja, az egyetemes és időtlen emberi értékekre igyekszik felhívni a figyelmet.

Az istenkeresés és a halálán túli élet lehetősége univerzális és minden kornak, még elektronizált és racionális világunknak is állandóan visszatérő gondolata. Erre utal, hogy nemcsak az előbb említett két művésznek, de másoknak a képzeletét is foglalkoztatja, legyenek akár Európa, akár más kontinens lakói. A Réunionról származó, 1951-ben született *Jack Ben Thi* olyan kultúrában nevelkedett, amelyben egyik vallás gyakorlása nem zárja ki egy másikét; nem ritka, hogy az ottlakók a bennszülött szokások szerint végrehajtott áldozati szertartás (a bárány vérének kifolytatása) befejeztével sietnek a templomi misére. Ben Thi műveinek létrehozásakor éppúgy alkalmazza népének tradicionális, természetes anyagait, a növényi hánccsot, az égetett agyagot, és a modern kor termékeit, a műanyagot és világító optikai szálát, mint ahogy a földi és égi világ közötti kapcsolat keresésének is – a pogány szertartásoktól kezdve a vallástól független, egyéni útkeresésig –s sokféle módja létezik egymás mellett még napjainkban is. A föld és a mennyezet között kifeszített, hét méter magas műanyag- és üvegszálkötegen kapaszkodó sok-sok agyagfigura *A csillagok országának 150 anyala*. Az irány, amit jeleznek, nemcsak a magasság felé mutat, hanem a mélységbe is: az emberi lélek mélyébe. Az élet és halál kérdését kutatva az áldozati rítust idézi fel birkavérrel átitatott fehér vásznnal a Brazíliában élő *Karin Lambrecht* is.

A rokon gondolatok megfogalmazása mellett másfajta hasonlóságra is bukkanhatunk az egymástól távol és alapvetően más körülmények között élő művészek munkáiban. A chicagói *Mister Imagination* (Grégory Warmack) éppúgy a környezetében fellelt hulladékokat építi bele munkáiba, mint a ghánai *El Anatsui* vagy a Elefántcsont-parton lakó *Monique Le Honeilleur*. Míg az amerikai nagyváros Coca-Cola és sörösüveg kupakokat, addig a ghánai és elefántcsontparti víz áztatta farönköt, állatszört, rozsdás kést, kötél darabot, kavicsot kínál felhasználásra.

Gaston Chaissac, az 1964-ben elhunyt francia művész saját magát a *rusztikus modern festészet* képviselőjének nevezte. Képeiben és szobraiban a naiv és modern, az ösztönös és a tudatos alkotómunka szintézisét valósította meg. Cím nélküli totemje összekötő láncszem a kiállításon látható i.e. II. századból származó kelta mészkőfigura, a XI. századi kambodzsai Isten-fej vagy XX. század elején készült brazíliai maszk és a kortárs művészek alkotásai között. A régi és az új együtt szerepeltetése annak a bizonyítását szolgálja, hogy a kultúra és ezen belül a művészet, nemcsak földrajzi, de időbeli határok közé sem zárható, tulajdonképpen egy örök körforgás részesei vagyunk.

Mister Imagination
Trón, 1999, kupakok, textil, fa, strassz, 212×90×90 cm

Gaston Chaissac
Cím nélkül, 1960, olaj, farönk, 54×29×11,5 cm